

۱۰۴

نشریه
ترویجی

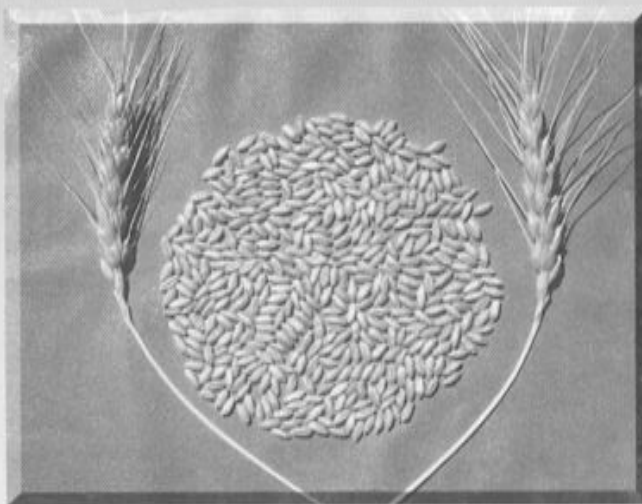
وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
معاونت ترویج

مؤسسه تحقیقات کشاورزی دیم

دستور العمل فنی کشت گندم آذر ۲ معرفی گندم آذر ۲ برای کشت در مناطق دیم سردسیر و معتدل کشور

نگارش :

مظفر روستایی - داوود صادق زاده اهری - مقصود حسن پور
از مؤسسه تحقیقات کشاورزی دیم

دفتر تولید برنامه های ترویجی و انتشارات فنی

۱۳۷۹

فهرست مطالب

گندم نان - رقم آذر ۲

مقدمه:

وجود شرایط خاص آب و هوایی و تعداد اقلیم، زراعت در مناطق دیم را با مشکلات زیادی مواجه ساخته است. امراض های خشکی، سرما، گرم، توزیع نامناسب بارندگی و وجود بیماری ها زنگ زرد از جمله عوامل کاهش تولید محصول گندم (دیم) در این مناطق به شمار می آید. با توجه به اهمیت گندم و نقش آن در تغذیه جامعه، بخش علات مؤسسه تحقیقات کشاورزی دیم با تاییدات ایلی و تلاش نوزنده پرسنل فنی ایستگاه های دیم، پس از سالها تلاش و کوشش شبانه روزی، گندم نان آذر ۲ را اصلاح و معرفی نموده است. رقم آذر ۲ حاصل تلاقی رقم سرداری (Sefid) با لابن Kvz/my71/Maya S //Bb/Inia می باشد که بعد از دورگ گیری در بخش علات دیم کرج و

۱	مقدمه
۲	عملکرد دانه
۲	مشخصات زراعی
۳	توصیه های به زراعی
۳	تجهیز بستر بذر
۳	زمان کاشت
۴	میزان بذر
۴	آبیاری تکمیلی
۴	فاصله خطوط کشت
۴	میزان و زمان مصرف کودها
۵	بیماریها
۵	کیفیت نانواپی
۶	منابع مورد استفاده

گزینش در ایستگاه دیم مراغه و سایر ایستگاهها به علت برخورداری از ویژگی‌های خاص زراعی- لاین Kvizimy 7113 Mays S / Bv / miz 4 Sefal تحت عنوان رقم آذر ۲ در سال ۱۳۷۸ برای کشت در مناطق سردسیر و معتدل دیم کشور معرفی شد (۱ و ۲).

عملکرد دانه:

رقم آذر بعد از سال‌ها ارزیابی در ایستگاه‌های مختلف دیم کشور، به علت دارا بودن صفاتی مانند زودرسی، تحمل به تنش‌های خشکی، سرما و دارا بودن عملکرد بیشتر نسبت به شاهد های سرداری و سیلان به ترتیب (۱۴ و ۲۶ درصد) انتخاب شد. میانگین عملکرد چند ساله رقم آذر ۲ در کلیه مناطق مورد بررسی معادل ۲۱۲۳ کیلوگرم در هکتار بوده که نسبت به شاهد سرداری ۲۶۹ کیلوگرم در هکتار اضافه محصول داشته است. با احتساب قیمت هر کیلوگرم گندم از قرار مبلغ ۸۰۰ ریال ارزش افزوده آن نسبت به رقم سرداری معادل ۲۲۸۶۵۰ ریال در هکتار می‌باشد.

مشخصات زراعی:

گندم آذر ۲ دارای تیپ رشد زمستانه، زودرس، متوسط ارتفاع بوته آن ۷۶ سانتی متر (ارتفاع بیشتر از سرداری و سیلان) است. این رقم مقاوم به بورس (شورابیدگی)، ریزش دانه، سرما و خشکی می‌باشد.

میانگین وزن هر دانه آن ۳۶-۳۳ گرم است (۱ و ۲).

توصیه‌های زراعی:

تهیه بستر:

در اراضی با تناوب حبوبات، خاک ورزی اولیه شامل گرا آهن قلمی پایه سخت (غیر فیزی) در عمق ۲۰ تا ۲۵ سانتی متری در پاییز بعد از برداشت گندم، خاک ورزی ثانویه با توجه به تراکم حلف‌های هرز، استفاده از پنجه غازی در بهار و اوایل تابستان در اولویت بعدی، در صورت عدم دسترسی به گاو آهن قلمی پایه سخت، خاک ورزی اولیه در پاییز یا استفاده از گاو آهن برگرداندار بدون صفحه برگردان، و خاک ورزی ثانویه در بهار و اوایل تابستان با توجه به تراکم حلف‌های هرز، با استفاده از پنجه غازی انجام شود. (۲)

در اراضی با تناوب حبوبات - گندم، استفاده از گاو آهن قلمی در تابستان بعد از برداشت خود و استفاده از پنجه غازی در پاییز انجام شود. (۳)

زمان کاشت:

کشت گندم آذر ۲ از اوایل مهرماه در مناطق سردسیر شمال غربی، تا اوایل آذرماه در مناطق معتدل کشور قابل توصیه است. نتایج آزمایش‌های صورت گرفته نشان داده است که آبیاری در اولین تاریخ کشت باعث افزایش معنی‌دار عملکرد دانه خواهد شد (۲، ۴، ۵، ۶).

میزان بذری:

مصرف بذری بر اساس ۳۵ کیلوگرم در هکتار در متر مربع از ۱۳۵ تا ۱۴۵ کیلوگرم بذری در هکتار (با توجه به وزن هزار دانه) می باشد که بسته به نوع خاک، نحوه تهیه بستر بذری، تاریخ کاشت و سایر عوامل، متفاوت خواهد بود (۲).

آبیاری تکمیلی:

نتایج آزمایش های صورت گرفته در ایستگاه تحقیقات دیم مراغه نشان می دهد که یک بار آبیاری در زمان کاشت (اولین تاریخ کاشت) عملکرد آن نسبت به سردازی بیشتر می شود و ضمناً به علت مقاومت به ورس، رقم آذر ۳ می توان در صورت وجود آب در مناطق کاشت در دو نوبت زمان کاشت و در مرحله ظهور سنبله آبیاری شود. فاصله خطوط کشت:

مناسب ترین فاصله خطوط کشت برای این رقم ۱۷ تا ۲۰ سانتی متر است در کشت با فاصله خطوط ۱۵ سانتی متر مقدار ۱۴۵ کیلوگرم بذری در هکتار نیز توصیه می شود (۳).

میزان و زمان مصرف کودها:

مصرف کودها بر اساس توصیه آزمایشگاه خاکشناسی منطقه بوده ولی به طور عمومی مصرف ۶۵ کیلوگرم در هکتار کود فسفات آمونوم و ۱۰۰ کیلوگرم در هکتار اوره توصیه می شود. دو سوم کود اوره در زمان کاشت به همراه کود فسفاته و بقیه کود از نه بهار به صورت

سریک توصیه می شود. لازم به ذکر است که کود از نه نباید در مجاورت یا بذری قرار گیرد (۴ و ۵).

بیماری ها:

گندم آذر ۳ نسبت به بیماری زنگ زرد نیمه حساس بوده و حداکثر آلودگی آن در سال های وقوع اپیدمی ۲۰۵ بوده، ولی نسبت به بیماری های زنگ قهوه ای و سیاهک پاکو ناه گندم مقاوم است. ضد عفونی بذری با سموم قارچ کش در موفع کشت برای پیشگیری از بیماری سیاهک پنهان معمولی توصیه می شود (۱، ۲ و ۳).

کیفیت ثانوایی:

گندم آذر ۳ دارای دانه سفید رنگ، متوسط درصد پروتئین آن در ایستگاه تحقیقات کشاورزی دیم مراغه در طول چند سال آزمایش ۱۱/۲ - ۹/۵ درصد بوده که برای پخت نان های ایرانی مناسب است (۱ و ۳).

منابع مورد استفاده:

- ۱- امیری، عارف، مفصود حسن پور حسنی، نظری روستایی و بومفشاری، ۱۳۱۶ کالج تحقیقات بهزرعی غلات دیم، انتشارات موسسه تحقیقات کشاورزی دیم.
- ۲- اسکندری، ایرج، فیض اصل، ولی و مفصود حسن پور حسنی، ۱۳۷۸، نتایج تحقیقات بهزرعی غلات دیم، انتشارات موسسه تحقیقات کشاورزی

دیم.

۳- امیری. عارف، مقصود حسن پور حسنی، مظفر روستایی، یوسف انصاری و کورش نادر محمدی. ۱۳۷۷. نتایج تحقیقات بهنژادی غلات دیم. انتشارات مؤسسه تحقیقات کشاورزی دیم.

۴- حقیقی. اکبر. ۱۳۷۷، بررسی اثر آبیاری تکمیلی و سه سطح ازت بر عملکرد دود رقم جو دیم انتشارات مؤسسه تحقیقات کشاورزی دیم. نشریه شماره ۷۷/۶۲۹.

۵- سالک زمانی، علی و یوسف انصاری ملکی. ۱۳۷۴. بررسی اثر تاریخ کاشت بر عملکرد گندم رقم سبلان. انتشارات مؤسسه تحقیقات کشاورزی دیم. نشریه شماره ۷۵/۵۴۲.

۶- فیضی اصل، ولی. ۱۳۷۶. گزارش نهایی طرح تعیین نیاز غذایی گندم سبلان در شرایط رطوبتی متفاوت (دیم و آبیاری تکمیلی). انتشارات مؤسسه تحقیقات کشاورزی دیم. نشریه شماره ۷۶/۵۵۲.

۷- فیضی اصل، ولی. ۱۳۷۸. عدم کارایی مصرف کودهای ازته به صورت سرک در محصولات زراعی دیم در مناطق سردسیر و نیمه سردسیر کشور. چکیده مقالات ششمین کنگره علوم خاک ایران، ۹-۶ شهریور ۱۳۷۸. دانشگاه فردوسی مشهد.